

I. HORNUGGLA

ASIO OTUS

Storlek: 31-37 cm, vingspann 86-98 cm, vikt 245-400 g

Barndom: Hornugglan föds i ett bo högt uppe i ett träd, ofta i ett övergivet kråk- eller skatbo. Uggleungen har ofta flera syskon i olika åldrar i boet. Båda föräldrar tar hand om ungarna. Vid 3 veckors ålder börjar de komma ut ur boet för att utforska världen. Vid 6 veckors ålder börjar den lilla ugglan flyga. Hornugglan blir självständig vid 10 veckors ålder.

Habitat: Hornugglan lever i områden med skog och närliggande öppna landskap. Större delen av den svenska stammen flyttar söder under hösten, goda gnagarår övervintrar vissa i södra Sverige.

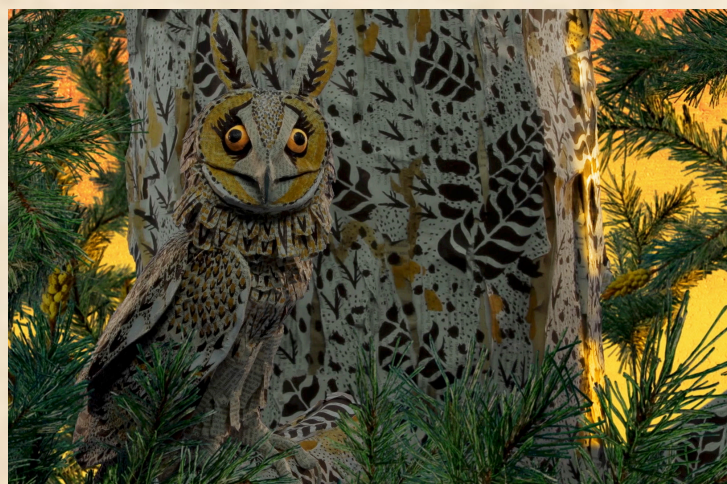
Beteende: Hornugglan tillbringar ofta dagen sovandes och ger sig ut och jagar i skymningen. Då flyger hornugglan nära marken och knäpper med näbben för att skrämma upp bytet som den lokaliserar med hörseln. Helst äter den smågnagare.

Att veta: Som med alla rovfåglar är honan större än hanen. Hornugglan är svår att se då den på dagen kamouflerar sig genom att sitta på en trädgren tätt intill stammen. Hornugglan är också ganska tystlåten, även om ungarna kan höras på en kilometers avstånd.

Livslängd: 20 år

Hej lilla ugglan: En uggleunge som är på marken eller sitter uppflugen i buskarna är inte borttappad eller övergiven. Ungen lämnar boet innan den kan flyga och är ute och promenerar. Föräldrarna väntar på att människorna ska gå iväg så att de kan mata och ta hand om sin unge.

Hot: Inga särskilda hot, men antalet minskar och arten klassificeras som nära hotad i Sverige.

II. RÖRDROM

BOTAURUS STELLARIS

Storlek: 60-80 cm, vingspann 100-130 cm, vikt ca 1300 g

Barndom: Den lilla rördromen kläcks ur sitt ägg som ofta ligger med fyra-fem andra syskonägg i ett bo väl gömt i vassen. Den börjar lämna boet vid två till tre veckors ålder och blir gradvis självständig.

Habitat: Rördromen lever i stora vassängar och våtmarker. I Sverige häckar den ganska sällsynt i framförallt de södra och mellersta delarna av landet.

Beteende: Rördromen lever på fisk och groddjur. Fågeln jagar genom att väldigt långsamt invänta sitt byte och hålla sig stilla för att överraska det. När rördromen känner sig hotad rätar den ut sin hals och står stilla och imiterar vassen. Så kan den stå i flera timmar och vaja i takt med vassens rörelse i vinden

Att veta: Rördromen är mest aktiv på natten.

Livslängd: 10 år

Hej lilla rördrom: Det är svårt att få syn på dig på dagen, för du är skickligt kamouflerad – men på natten avslöjas du och din familj av era karaktäristiska dova tutanden. Faktiskt så låter ni så speciellt att ni omtalas i många länders folktrö.

Hot: Rördromen klassificeras som nära hotad i Sverige. Torrläggning och uppodling har successivt förstört lämpliga häckningsplatser både i Sverige och i övriga Europa.

III. MINDRE BRUN- FLADDERMUS

NYCTALUS LEISLERI

Storlek: 5-8 cm, vingspann 25-35 cm, vikt 20-30 g

Barndom: De små fladdermössen föds på våren i ihåliga träd. De lever i grupper med många honor tillsammans med sina ungar. Mamman känner igen sin unge på lätet och varje unge kan också känna igen sin mamma på rösten, vilket är till nytta när den gör sin första flygtur vid ca tre veckors ålder.

Habitat: Fladdermöss trivs där insekter trivs, dvs i landskap med lövskogsdungar, betesmarker och vattendrag.

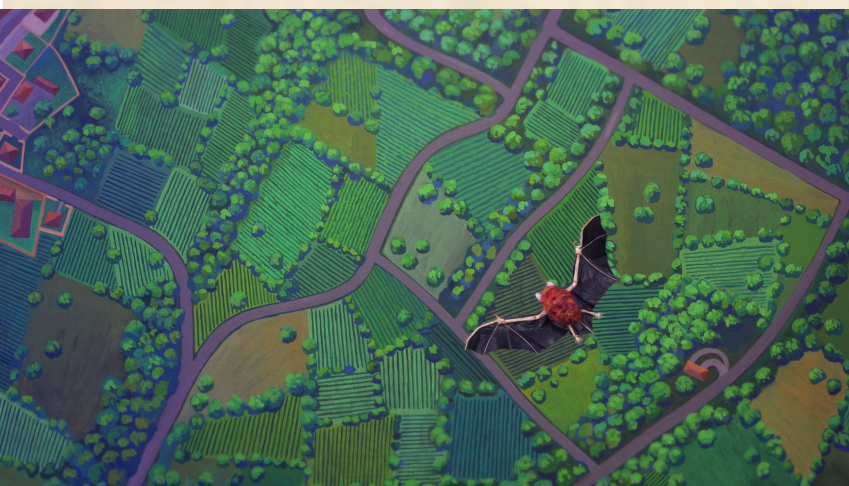
Beteende: När vintern kommer får fladdermössen svårt att hitta insekter till föda. Därför går de i dvala. Dvalan varar i 3-8 månader, beroende på klimatförhållanden.

Att veta: Fladdermössen orienterar sig i luftrummet med hjälp av ljudstötar som de skickar ut i snabb takt (sonar). Vår kunskap om fladdermöss har ökat mycket sedan introduktionen av ultraljudsdetektorn. Den gör det möjligt för oss människor att höra de läten som fladdermössen använder för sin ekoorientering.

Livslängd: 3 år

Hej lilla fladdermus: När fladdermössen fortfarande är mycket små, klamrar de sig fast vid sin mammas päls när hon tar med dem på jakt. När de blir större får de istället vänta hemma – men aldrig utan en vuxen barnvakt!

Hot: I Sverige är alla fladdermusarter fridlysta. Mindre brunfladdermus rödlistades 2010 som akut hotad i Sverige. Mindre brunfladdermus gillar inte när människan förändrar landskapet och förenklar artrikedomen med exempelvis granplantering.

Barndom: Kejsartrollsländan kläcks ur ett ägg som lagts i skydd av växter under vattnet. Sin barndom tillbringar Kejsartrollsländan i vattnet och förvandlas sedan till en vuxen flygande insekt.

Beteende: Trollsäländor har en livscykel med tre huvudsakliga stadier: ägg, nymf och imago. I nymfstadiet lurpassar den på andra vattenlevande byten i lämplig storlek på botten av en damm eller långsamt rinnande vattendrag. När nymfen ska genomgå sin sista metamorfos och förvandlas till färdig slända kryper den upp ur vattnet.

Livslängd: totalt 1-2 år, varav merparten som nymf och ca 4 veckor som slända

Hot: Kejsartrollsländan är en art som är mycket känslig för föroreningar och som minskar från områden med intensivt jordbruk. Det varmare klimatet har dock gjort att kejsartrollsländan återfinns allt längre norrut, bland annat i större delen av Sverige.

Barndom: På våren föds 2-3 ungar i det bo som deras föräldrar byggt. De börjar simma vid en månad och blir självständiga vid två år. Om föräldrarna får fler ungar medan de första ungarna bor kvar hemma så hjälps de alla åt att träna de yngre i nödvändiga bäverkunskaper som simning, att hitta mat och fälla träd.

Beteende: Under vintern när vattnet täcks av is livnär sig bävern på sitt skafferi som den samlat på botten. Bäverns päls består av en tät underull och av långa täckhår.

Livslängd: 20-40 år

Hot: Bävaren utrotades i Sverige under slutet av 1800-talet då den jagades hårt för pälsen och sekretet som kallas "bävergäll". Efter att ha återinplanterats har populationen ökat och bedöms livskraftig.

Hej, stora värld!

VI. SKÄGGDOPPING

PODICEPS CRISTATUS

Storlek: 46-51 cm, vingspann 59-73 cm, vikt 600-1500 g

Barndom: När ungen kläcks tillbringar den sin första tid under sina föräldrars vingar och sen på deras ryggar. Ofta är de 3-6 syskon som föräldrarna hjälps åt att ta hand om.

Habitat: Skäggdoppingen bor gärna i vassrika sjöar och vegetationsrika havsvikar i bräckt vatten. På hösten flyttar de ofta ner till Väst- och Syd-europa, men om förhållandena är lämpliga kan de stanna vid isfria kuster.

Beteende: Skäggdoppingen är en dykande fågel. Den dyker 4 till 6 meter djupt och den kan stanna under vattnet i upp till tre minuter. Den livnär sig på småfiskar, grodor och vatteninsekter.

Att veta: Som alla doppingar är skäggdoppingen en god simmare och en snabb dykare. När den blir rädd faller den in huvudplymerna och reagerar på fara genom att dyka, snarare än att flyga sin väg. Skäggdoppingen äter fjädrar för att underlätta matsmältningen.

Livslängd: 20 år

Hej lilla skäggdopping: Akta dig för gammalgäddan – den äter gärna små randiga skäggdoppingungar!

Hot: Inga särskilda hot, skäggdoppingen klassificeras som livskraftig.

VII. KUNGSFISKARE

ALCEDO ATTHIS

Storlek: 17–19,5 cm (varav näbb ca 4 cm), vingspann 24–26 cm, vikt 34–46 g

Barndom: Ungarna stannar i boet i ungefär 25 dagar, ofta längre. När de är stora nog drar sig ungarna mot utgången dit föräldrarna lockar dem genom att mata dem vid öppningen. När de lämnar boet är de självständiga och sprider snabbt ut sig i omgivningen i jakt på egna territorier.

Habitat: Kungsfiskaren behöver stillastående eller långsamt rinnande vatten vilket är förutsättningen för att fågeln ska ha god sikt då den dyker. Den söker också vertikala, välbevuxna strandbrinkar som stupar ganska brant ned mot vattnet.

Beteende: Kungsfiskaren måste äta cirka 60% av sin kroppsvikt varje dag. Den absoluta huvudfödan utgörs av fisk som fångas genom stört-dykning, antingen utifrån snabb flykt och ryttlande nära vattenytan eller från en sittplats på en gren som skjuter ut över vattnet. För detta fiske krävs stillastående eller långsamt rinnande vatten som inte är för djupt.

Att veta: Kungsfiskaren gräver smala tunnlar, upp till en meter långa, och placerar sin bohåla i slutet av dessa. Bohålan fylls snart med sönderfallna fiskbenspybollar och mynningen med träck.

Livslängd: 15 år

Hej lilla kungsfiskare: Bor du här? Bra! Då kan vi människor dra slutsatsen att vattnet här är friskt och av mycket god kvalitet. Men akta dig när du ska dyka första gången – dina fjädrar kan bli så tunga att du drunknar!

Hot: Kungsfiskaren klassificeras som livskraftig globalt men dess antal minskar på grund av vattenföroreningar och habitatförluster. I Sverige är kungsfiskaren upptagen som sårbar.

VIII. GÄDDA

ESOX LUCIUS

Storlek: Upp till 150 cm, 1-30 kg

Barndom: Den lilla gäddan mäter vid födseln bara 8 mm men fortsätter att växa hela sitt liv. Efter ett år kan en gädda redan vara uppemot 15-20 cm och vid tre års ålder är den ungefär en halv-meter. En gädda som mäter en meter är ofta runt tio år gammal.

Habitat: Gäddan förekommer i många skiftande typer av sjöar och vattendrag. Mindre gäddor föredrar grunda vegetationsrika vikar med ett lugnt vatten.

Beteende: Gäddan är en rovfisk som äter allt levande den kan fånga, inklusive små sjöfåglar (framför allt ungar), men huvudfödan är mindre fiskar. Gäddan jagar genom att lägga sig i bakhåll i vegetationen och anfalla förbisimmande byten i en snabb attack.

Att veta: Gäddan är toppredator och nyckelart. Den är viktig för att reglera ekosystemet. Rovfisken äter mindre fiskar som annars skulle ha ätit för mycket av de små betande djur som har en viktig uppgift att hålla borta alger som skapar övergödning i vattendrag!

Livslängd: kan leva mer än 20 år

Hej lilla gädda: När gäddan är riktigt liten och precis kommit ut ur ägget har den ingen mun! Den bildas i takt med att gäddlarven växer – och vilken mun sen, en vuxen gädda kan ha hela 3000 tänder, som är bakåtriktade så inget byte ska halka ur greppet! Gäddor äter till och med sina egna artfränder, så den lilla gäddan behöver akta sig för större gäddor.

Hot: Gäddan klassificeras som livskraftig i Sverige, även om utdikning av våtmarker och andra miljöpåverkan drabbar den. Gäddor återvänder ofta för att leka där de själva kläcktes.

IX. ELDSALAMANDER

SALAMANDRA SALAMANDRA

Storlek: 15-20 cm, vikt 30-50 g

Barndom: De flesta reptiler och groddjur lägger ägg som kläcks utanför kroppen, men eldsalamanderns ägg kläcks inuti kroppen och honan föder larver. Den lilla salamanderlarven föds och tillbringar sin barndom under vattnet, där den andas med hjälp av yttre gälar. Den kommer upp ur vattnet efter 3 till 6 månader, för att leva ett vuxenliv på land.

Habitat: Den vuxna salamandern lever i fuktiga lövskogar med riklig undervegetation.

Beteende: Eldsalamandrar är skygga djur som är mest aktiva nattetid. När de hittar en boplatz de trivs håller de sig där och övervintrar på samma ställe år efter år. De livnär sig på små maskar, sniglar och insekter.

Att veta: Salamanderns starka varningsfärger påminner om att den har ett gift som försvar mot sina fiender. Om salamandern blir skadad kan den regenerera den skadade kroppsdel!

Livslängd: 20 år

Hej lilla salamander: Nu när du är liten kan du simma men när du är stor drunknar du lätt i vatten!

Hot: Salamandrar och andra groddjur är känsliga för olika typer av miljöpåverkan. I Sverige är alla groddjur fridlysta och det är inte tillåtet att fånga in djuren utan särskilt tillstånd.

X. KÄRRSKÖLDPADDA

EMYS ORBICULARIS

Storlek: 15-20 cm, vikt 800-1000 g

Barndom: Den lilla sköldpaddan föds i ett ägg gömt under jorden. Hon har ofta 3-15 syskon bredvid sig. Ibland händer det att ungarna övervintrar i gropan eller till och med i skalet. Vid kläckningstiden har ungen en s.k. ägg tand, som många andra kräldjur och fåglar har, för att kunna hacka sönder skalet.

Habitat: Kärrsköldpaddan lever i fuktiga områden med lugnt vatten. Den finns på många olika ställen i världen. Förr levde arten mer norrut än vad de gör idag, bland annat i Sverige. I Danmark, till exempel, har man återutplanterat sköldpaddor men i Sverige påträffas bara exemplar som har rymt eller släppts ut av privatpersoner olagligt.

Beteende: Kärrsköldpaddan älskar sol och klättrar gärna upp på trädstammar, stenar eller rötter för att solbada. På varma platser är sköldpaddan aktiv hela året men där det är kallare kan den gräva ner sig i lera och gå i dvala över vintern.

Att veta: Arten jagar och äter i vatten och är därför beroende av långsamma vattenflöden. Födan är i huvudsak animalisk men de kan också äta vegetabilier. När de söker efter mat använder de framförallt sitt luktsinne.

Livslängd: 70 år

Hej lilla sköldpadda: Kärrsköldpaddor blir hanar eller honor beroende på vilken temperatur som äggen utsätts för – lägre temperatur skapar hanar och högre honor!

Hot: Kärrsköldpaddans antal minskar i Europa på grund av vattenföroreningar och miljöförändringar.

